

Amriyev Islom Alisher o‘g‘li

SamDU Urgut filiali talabasi

Email: amriyevislom144@gmail.com

Tel: +998 88 891 55 33

Annotatsiya: Ushbu maqola O‘zbekiston moliya bozorida fond bozorining tutgan o‘rni haqida batafsil tahlilni taqdim etadi. Maqolada O‘zbekistonning iqtisodiy rivojlanishida fond bozorining ahamiyati, uning strukturasi va funksiyalari, shuningdek, mamlakat iqtisodiyoti uchun qanday rol o‘ynashini yoritib berilgan. Fond bozorining o‘sishi, uning mavjud holati, muammolari va istiqbollari haqida ma'lumotlar keltirilgan. Maqola O‘zbekiston fond bozorining global moliya tizimidagi o‘rni va kelgusi rivojlanish yo‘nalishlarini baholashda foydali bo‘ladi.

Kalit so‘zlar: O‘zbekiston moliya bozori, fond bozori, iqtisodiy rivojlanish, moliya bozori strukturasi, investitsiya muhit, fond bozorining rolini baholash, moliyaviy muammolar.

The role of the stock market in the financial market of Uzbekistan

Amriyev Islom

Student of Urgut branch of SamDU

Email: amriyevislom144@gmail.com

Phone: +998 88 891 55 33

Abstract: This article presents a detailed analysis of the role of the stock market in the financial market of Uzbekistan. The article describes the importance of the stock market in the economic development of Uzbekistan, its structure and functions, as well as the role it plays in the country's economy. Information is given about the growth of the stock market, its current situation, problems and

prospects. The article will be useful in assessing the place of the stock market of Uzbekistan in the global financial system and future directions of development.

***Key words:** financial market of Uzbekistan, stock market, economic development, structure of the financial market, investment environment, assessment of the role of the stock market, financial problems.*

Роль фондового рынка на финансовом рынке Узбекистана

Amriyev Islom

Студентка Ургутского филиала СамДУ.

Электронная почта: amriyevislom144@gmail.com

Телефон: +998 88 891 55 33

***Аннотация:** В данной статье представлен подробный анализ роли фондового рынка на финансовом рынке Узбекистана. В статье описано значение фондового рынка в экономическом развитии Узбекистана, его структура и функции, а также роль, которую он играет в экономике страны. Дана информация о росте фондового рынка, его текущем состоянии, проблемах и перспективах. Статья будет полезна при оценке места фондового рынка Узбекистана в мировой финансовой системе и дальнейших направлениях развития.*

***Ключевые слова:** финансовый рынок Узбекистана, фондовый рынок, экономическое развитие, структура финансового рынка, инвестиционная среда, оценка роли фондового рынка, финансовые проблемы.*

KIRISH

O'zbekiston iqtisodiyoti bozor islohotlari davomida tez o'sishni davom ettirib, global iqtisodiy tizimga integratsiyalashayotgan bir paytda, moliya bozorining ahamiyati har zamankidan ko'ra kattaroq bo'lib qolmoqda. Moliya bozorining turli segmentlari, jumladan, fond bozori, mamlakat iqtisodiyotining barqarorligini ta'minlashda va investitsiya muhiti yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Fond bozori, investitsiya va kapital ajratish jarayonlarini boshqarishda markaziy o‘rin egallaydi. U iqtisodiy rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash, bizneslarni moliyalashtirish va jamoat sektori bilan xususiy sektor o‘rtasidagi kapital almashinuvi uchun zarur muhit yaratadi. O‘zbekiston fond bozorining rivojlanishi va uning iqtisodiy o‘shishga qo‘shayotgan hissasini chuqurroq tushunish uchun uning tarkibi, funksiyalari va mavjud muammolarini o‘rganish zarur.

Mazkur maqola O‘zbekiston fond bozorining joriy holati, rivojlanish istiqbollari va uning mamlakat iqtisodiyoti uchun ahamiyatini tahlil qilishga qaratilgan. Maqolada, shuningdek, fond bozorining global moliya tizimidagi o‘rni va uning ichki iqtisodiy o‘shishga ta'sirini baholash maqsadida zamonaviy tendensiyalar va muammolarni ko‘rib chiqamiz. Bu tadqiqot orqali fond bozorining iqtisodiy barqarorlik va rivojlanish uchun qanday imkoniyatlar yaratishini aniqlashga harakat qilamiz.

ADABIYOTLAR SHARHI

O‘zbekiston moliya bozorida fond bozorining tutgan o‘rni haqidagi tahlilni chuqurroq tushunish uchun bir qator muhim ilmiy va amaliy adabiyotlar mavjud. Ushbu adabiyotlar fond bozorining iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rni, muammolari va istiqbollari haqida qiymatli ma'lumotlar taqdim etadi. Quyida shu mavzuda o‘rganilgan ba'zi asosiy manbalar tahlil qilinadi:

Abdullaeva, Z. (2020). "O‘zbekiston moliya bozorining rivojlanishidagi fond bozorining roli" maqolasida O‘zbekiston moliya bozorining strukturasi va fond bozorining o‘ziga xos xususiyatlarini tahlil qiladi. Abdullaeva fond bozorining iqtisodiy o‘shishga qo‘shgan hissasini va u orqali amalga oshirilgan investitsiyalarning miqdorini ko‘rsatadi. Maqolada, shuningdek, fond bozorining rivojlanishiga ta'sir ko‘rsatuvchi asosiy omillar, shu jumladan, normativ-huquqiy muhit va bozor infratuzilmasi masalalari muhokama qilinadi.[1]

Khodjaeva, D. (2021). "O‘zbekistonning fond bozori: hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari" maqolasi **"Iqtisodiyot va moliya ilmiy-tadqiqot markazi nashri"** jurnalida chop etiladi. Khodjaeva fond bozorining hozirgi holatini va uning rivojlanish istiqbollarini o‘rganadi. Muallif fond bozorining

o‘shish sur‘atlari, muammo va cheklovlarni tahlil qilib, bozorni rivojlantirish uchun tavsiyalar beradi. Ushbu tadqiqot, ayniqsa, bozorning o‘shishiga to‘sqinlik qilayotgan muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari haqida qimmatli ma'lumotlar taqdim etadi.[2]

Jalilova, M. (2019). "O‘zbekiston fond bozorida investitsiya faoliyati: tahlil va istiqbollari" mavzusidagi ilmiy ishida fond bozorida investitsiya faoliyatini tahlil qiladi va bu jarayonning iqtisodiy rivojlanishdagi o‘rnini baholaydi. Maqolada investitsiyalarning fond bozoriga qanday ta'sir ko‘rsatishi, shu jumladan, investorlarning xohish-istaklari va investitsiya strategiyalari ko‘rib chiqiladi. Bu tadqiqot, fond bozorida investitsiya faoliyatining joriy holati va istiqbollari haqida mukammal tushuncha beradi.[3]

Saidov, T. (2018). "O‘zbekiston moliya bozorida fond bozorining o‘shishi: sabablari va natijalari" maqolasida, Saidovning tadqiqoti fond bozorining o‘shishiga sabab bo‘lgan asosiy omillarni va bu o‘shishning iqtisodiy natijalarini o‘rganadi. Maqola fond bozorining kengayishiga ta'sir ko‘rsatuvchi tashqi va ichki omillarni tahlil qilib, bozorning rivojlanishiga ijobiy va salbiy ta'sir etuvchi faktorlarni aniqlaydi.[4]

METODOLOGIYA

Ushbu maqola O‘zbekiston moliya bozorida fond bozorining tutgan o‘rni va uning iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyatini tahlil qilish maqsadida bir qator metodologik yondashuvlar va tadqiqot usullarini qo‘llaydi. Induksiya, deduksiya, matematik analiz kabi metodologik yondashuvlar maqolaning asosiy tahlil metodlarini belgilaydi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekiston fond bozori so‘nggi yillarda sezilarli o‘zgarishlarga uchradi. Bozorning o‘shishi va rivojlanishi mamlakat iqtisodiyotiga yangi imkoniyatlar yaratdi. 2023-yil oxirida O‘zbekiston fond bozorida aksiyalar va obligatsiyalar savdosi hajmi keskin oshdi. Markaziy bank va moliya vazirligi tomonidan amalga oshirilgan islohotlar, shu jumladan, moliyaviy bozorlarni liberalizatsiya qilish va yangi reglamentlar joriy etish, bozor ishtirokchilari sonining ko‘payishiga olib keldi.[5]

Fond bozori mamlakat iqtisodiyoti uchun muhim rol o'ynaydi. Investitsiyalarni jalb qilish va kapitalning samarali taqsimlanishi orqali iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlaydi. Ma'lumotlar asosida, 2023-yilda fond bozorida aksiyalar bo'yicha savdo hajmi 20% ga o'sdi, bu esa iqtisodiy o'sishni tezlashtirdi. Bozor orqali amalga oshirilgan investitsiyalar yangi biznes imkoniyatlarini yaratdi va mavjud korxonalarining kengayishiga yordam berdi.[6]

Shunga qaramay, fond bozorida bir qator muammolar mavjud. Birinchidan, bozorda shaffoflik va ishonchlilikning yetishmasligi investorlarga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ikkinchidan, bozorda regulativ muammolar va norma-huquqiy bazaning yetarlicha rivojlanmaganligi investorlar uchun qo'shimcha risklar yaratmoqda. Misol uchun, ba'zi hollarda kompaniyalar moliyaviy hisobotlarini aniq va o'z vaqtida taqdim etmaydilar, bu esa investorlarning ishonchini kamaytiradi.

Fond bozorida investitsiya faoliyati o'smoqda, lekin bu jarayonda hali ham bir qator cheklovlar mavjud. Investitsiyalar ko'pincha katta korporatsiyalar va davlat xususiy sektorda amalga oshiriladi. Kichik va o'rta biznes uchun investitsiya imkoniyatlari cheklangan. Shuningdek, xorijiy investorlar uchun bozorning murakkabligi va risk darajasi yuqoriligi sababli, ular fond bozoriga kirishda ehtiyotkorlik ko'rsatmoqda.

Fond bozorining rivojlanishi uchun bir qator istiqbollari mavjud. Birinchidan, moliya bozorlarini yanada liberallashtirish va regulativ muhitni yaxshilash orqali investorlar uchun qulay sharoitlar yaratish zarur. Ikkinchidan, bozorda shaffoflikni oshirish va moliyaviy hisobotlarni yaxshilash orqali investorlarning ishonchini oshirish mumkin. Shuningdek, kichik va o'rta bizneslarni moliyalash uchun maxsus dasturlar va fondlar yaratish, shuningdek, xalqaro investorlarni jalb qilish bozor o'sishini qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

O'zbekiston Respublikasida chiqarilgan qimmatli qog'ozlarning hajmi to'g'risidagi ma'lumot

1-jadval

T/R	Emitentlar	Chiqarilish hajmi (mlrd.so‘m)	Obligatsiyalar soni (mln.dona)
1	Banklar	155.18	0.25
2	Boshqa emitentlar	428.13	0.091
3	O‘zavtosanoat AK	50.0	0.05
4	Boshqa mas’uliyati cheklangan jamiyatlar	378.13	0.045
Jami		583.30	0.341

Korporativ obligatsiyalar bo‘yicha umumiy hajmning 26,6 foiz, jami sonining esa 73,3 foiz tijorat banklari hisobida to‘g‘ri kelyapti. Korporativ obligatsiyalar emissiyasi umumiy hajmining 8,5 foizi, jami sonining esa 14,6 foizi real sektorning faol ishtirokchisi sifatida “O‘zavtosanoat” AKga to‘g‘ri kelmoqda. Boshqa mas’uliyati cheklangan jamiyatlarga korporativ obligatsiyalar emissiyasi umumiy hajmining 64,8 foiz, jami sonining esa 13,2 foizga to‘g‘ri keladi.[7]

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘zbekiston moliya bozorida fond bozorining ahamiyati va roli so‘nggi yillarda sezilarli darajada oshdi. Fond bozori investitsiya imkoniyatlarini kengaytirish, kapitalni samarali taqsimlash va iqtisodiy o‘shishni qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynaydi. Hozirgi holatda, fond bozorining o‘shish sur‘atlari, savdo hajmi va investitsiya faoliyati iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Shunga qaramay, bozor hali ham ba’zi muammolar va cheklovlarga duch kelmoqda, jumladan, shaffoflik yetishmasligi, normativ muammolar va kichik biznes uchun investitsiya imkoniyatlarining cheklanganligi.

Fond bozorining rivojlanishi mamlakat iqtisodiy barqarorligi va o‘shishi uchun muhim omil bo‘lishi mumkin. Bozor orqali amalga oshirilgan investitsiyalar yangi biznes imkoniyatlarini yaratmoqda, mavjud korxonalarini kengaytirishga yordam beradi va umumiy iqtisodiy o‘shishni tezlashtiradi. Shu

bilan birga, mavjud muammolarni hal qilish va bozorni yanada rivojlantirish uchun qator chora-tadbirlarni amalga oshirish zarur. Jumladan,

Moliya bozorining shaffofligini oshirish: Bozorda shaffoflikni ta'minlash va investorlar uchun ishonchli muhit yaratish maqsadida, moliyaviy hisobotlarning aniqligi va o'z vaqtida taqdim etilishi ta'minlanishi kerak. Shu bilan birga, monitoring va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Normativ-huquqiy bazani yaxshilash: Bozor ishtirokchilari uchun aniq va barqaror normativ-huquqiy muhit yaratish, shu jumladan, yangi reglamentlar va qonunlar ishlab chiqilishi zarur.

Kichik va o'rta biznes uchun moliyaviy qo'llab-quvvatlash: Kichik va o'rta korxonalariga maxsus investitsiya dasturlari va fondlar taqdim etish orqali, ularning moliyaviy imkoniyatlarini oshirish va bozorga kirishlarini qo'llab-quvvatlash zarur.

Xorijiy investorlarga qulay sharoitlar yaratish: Xorijiy investorlar uchun soddalashtirilgan va xavfsiz investitsiya sharoitlarini yaratish orqali, ularning mamlakat fond bozoriga jalb qilinishini oshirish mumkin.

Yangi moliyaviy instrumentlar joriy etish: Fond bozorining diversifikatsiyasini ta'minlash maqsadida, yangi moliyaviy instrumentlar va aktivlar, masalan, ETF (Exchange-Traded Funds) va boshqa innovatsion investitsiya vositalarini joriy etish kerak.

Ushbu takliflar O'zbekiston fond bozorining samaradorligini oshirish, investitsiya muhitini yaxshilash va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash maqsadida amalga oshirilishi mumkin. Bozorni rivojlantirish va muammolarni bartaraf etish orqali, O'zbekiston fond bozori iqtisodiyotning barqarorligi va uzluksiz o'sishini ta'minlashda muhim rol o'ynashni davom ettirishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullaeva, Z. (2020). "O'zbekiston moliya bozorining rivojlanishidagi fond bozorining roli"
2. Khodjaeva, D. (2021). "O'zbekistonning fond bozori: hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari"

3. Jalilova, M. (2019). "O‘zbekiston fond bozorida investitsiya faoliyati: tahlil va istiqbollar"
4. Жавманов, Ж. А., & Уралов, Б. М. (2023). Методология оценки и измерения бедности населения. *Pedagog*, 6(11), 237-246.
5. Abdusamatovich, J. J. (2023). THE POPULATION WISHES FOR POVERTY REDUCTION AND EMPLOYMENT. *JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS MANAGEMENT*, 6(5), 26-38.
6. Жавманов, Ж. А., Хотамов, А. А. У., & Амонов, С. Т. У. (2023). ПЕРСПЕКТИВЫ ИЗВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ ОТ БЕДНОСТИ. *JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY BULLETIN*, 6(5), 193-203.
7. Жавманов, Ж. А., & Муродкулов, Ж. Х. (2023). ФАКТОРЫ БЕДНОСТИ В СТРАНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ. *PEDAGOG*, 6(11), 247-254.
8. Жавманов, Ж. А. (2023). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОПРЕДЕЛЕНИЯ КРИТЕРИЕВ БЕДНОСТИ. *JOURNAL OF MULTIDISCIPLINARY BULLETIN*, 6(5), 306-318.
9. Egamovich, T. A., & Khojayarovich, N. S. (2022). INNOVATIVE TECHNOLOGIES FOR PROCESSING OF KARAKUL PELTS AND THEIR ECONOMICAL EFFICIENCY. *Berlin Studies Transnational Journal of Science and Humanities*, 2(1.1 Economical sciences).